

ЗВІТ

Наукового відділу з наукової та науково-технічної діяльності Національного природного парку «Мале Полісся» за 2018 рік

1. Організація наукової та науково-технічної діяльності.

1.1. У Національному природному парку «Мале Полісся» функціонує науковий відділ, в його складі наукову та науково-технічну діяльність здійснюють провідний науковий співробітник – Цибуля М.М. та два старших наукових співробітники: Мнюх О.В., Кратасюк Н.В.

1.2. У 2018 році наукові співробітники НПП «Мале Полісся» пройшли курси підвищення кваліфікації:

Мнюх О.В. – «Методика і практика роботи з дорослою аудиторією» для працівників установ природоохоронного фонду України. (20-23 листопада 2018 р., м. Львів).

2. Наукова та науково-технічна діяльність.

2.1. НПП «Мале Полісся» видав третій том Літопису природи Національного природного парку «Мале Полісся» за 2017 рік.

На виконання Закону України «Про природно-заповідний фонд України» на підставі Програми Літопису природи для заповідників та національних природних парків, що затверджена Наказом Міністерства екології та природних ресурсів України та Національної академії наук України від 25.11. 2002 № 465/430, Наказом директора НПП «Мале Полісся» від 05.01. 2015 № 2а підготовлений Літопис природи.

У третьому томі Літопису природи НПП «Мале Полісся» проаналізована робота парку, підведені підсумки науково-технічної діяльності та екологічної освітньо-виховної роботи за 2017 рік. Літопис природи містить 238 сторінок, в тому числі 33 таблиці, 4 рисунка, 3 картосхеми, 2 діаграми, 49 фото, використано 88 джерел літератури.

У 2018 році співробітниками Парку спільно із працівниками ДП «Ізяславське лісове господарство» та працівниками ДП «Славутське лісове господарство», а також із залученням голів Радошівської та Білотинської сільських рад проведено обстеження території НПП «Мале Полісся» на предмет всихання соснових та ялинових насаджень. В ході обстежень було виявлено осередки масового всихання соснових деревостанів на площі близько 800 га. Здебільшого це стиглі, перестиглі та пристигаючі насадження.

Протягом 9-11 лютого 2018 року на території НПП «Мале Полісся» науковцями Природничого факультету Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Матвеєвим М.Д. і Тарасенком М.О., ї співробітниками Парку здійснені обстеження орнітологічних маршрутів, закладених протягом 2016-2017 років, і територій та об'єктів ПЗФ на предмет виявлення зимової фауни. У ході досліджень обстежені: гідрологічний заказник загальнодержавного значення «Михельський», гідрологічний заказник місцевого значення «Гнилий ріг», геологічний заказник місцевого значення «Голицький» та ряд інших територій НПП «Мале Полісся».

Під час досліджень були відмічені цікаві та несподівані представники орнітофаяуни, що знаходяться на зимівлі в нашому регіоні: сапсан – *Falco peregrinus*, зимняк – *Buteo lagopus*, чечітки біла – *Acanthis hornemanni* та *Acanthis flammea* – звичайна, подорожник лапландський – *Calcarius lapponicus*, дрізд чорний – *Turdus merula*. Були відмічені рідкісні представники Червоної книги України: сорокопуд сірий – *Lanius excubitor*, жовна зелена – *Picus viridis*, сапсан – *Falco peregrinus*, орябок – *Tetrastes bonasia*. Під час обліків також були відмічені типові види для території НПП «Мале Полісся»: всі види синиць – *Parus*, чикотні – *Turdus pilaris*, дрозди-омелюхи – *Turdus viscivorus*, повзики звичайний – *Sitta europaea*, підкоришники звичайний – *Certhia familiaris*, жовни чорна – *Dryocopus martius* та сива – *Picus canus* (сива відмічена вперше на території НПП), дятли – великий *Dendrocopos major*, середній – *Dendrocopos medius*, малий – *Dendrocopos minor*, зеленяки – *Carduelis chloris*, щиглики – *Carduelis carduelis*, горобці хатні – *Passer domesticus*, чижі – *Spinus spinus*, снігурі – *Pyrrhula pyrrhula*, канюки звичайні – *Buteo buteo*, круки – *Corvus corax*, чапліcipi – *Ardea cinerea*, крижні – *Anas platyrhynchos* та інші види.

Крім того, в процесі обстежень території Парку, на сніговому покриві були відмічені сліди ссавців: зайців сірих – *Lepus europaeus*, куниць лісових – *Martes martes*, вивірок звичайних – *Sciurus vulgaris*, сарн європейських – *Capreolus capreolus*, кабанів диких – *Sus scrofa* та, ймовірно, лося звичайного – *Alces alces* (від не давна вид ЧКУ).

Протягом польового сезону 2018 року співробітниками Парку були здійснені численні геоботанічні описи флори та рослинності території НПП, закладені 8 лісівничих постійних пробних площ на предмет дослідження рослинного покриву території, вивчення підліску та його лісівничо-екологічного значення.

Працівниками Парку, спільно із співробітниками Інституту гідробіології Національної академії наук України: д.б.н., проф. – Протасовим О.О., к.б.н. Силаєвою А.А., науковим співробітником – Цибульським О.І., 11 серпня 2018 р. провели комплексні дослідження водойм НПП «Мале Полісся». Об'єктами досліджень стали: ставки в околицях с. Комини, с. Білотин, р. Гнилий ріг, о. Святе. У яких відбиралися проби води щоб провести гідрохімічний аналіз води для визначення таких показників як: водневий показник (pH); прозорість; кольоровість; завислі речовини; лужність загальна; гідрокарбонати (HCO_3^-); карбонати (CO_3^{2-}); масова концентрація хлорид-іонів, сульфат-іонів, фосфат-іонів, амоній-іонів, нітрат-іонів, нітрат-іонів; для визначення видового та кількісного складу водоростей та зоопланктону. Результати досліджень будуть включені до чергового тому Літопису природи НПП «Мале Полісся».

Також працівники Парку спільно з науковцями з Інституту гідробіології Національної академії наук України, провели дослідження популяції двостулкових молюсків у річці Гнилий Ріг, яка протікає по території НПП «Мале Полісся». Дослідження проводилися у двох місяцях по руслу річки де закладалися пробні площинки площею $0,4\text{ m}^2$, на яких проводилися підрахунок та визначення виду двостулкових молюсків, їх заміри та зважування.

Крім того, співробітниками НПП «Мале Полісся» у літній період відбиралися проби води із оз. Святого для визначення фітопланктону та були надіслані до Інституту гідробіології, а також передані спеціалістам Відділу

охорони навколошнього природного середовища Хмельницької АЕС для проведення досліджень хімічного складу води.

У період з 12 по 19 вересня вперше на території НПП «Мале Полісся» проводилися дослідження царства Гриби. Дослідження мікоти Парку проводили науковці відділу мікології, Інституту ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України Гелюта В.П., Гайова В.П., Придюк М.П., та Жукова М.О. Для більш детального вивчення території НПП науковцями спільно з працівниками Парку були обстежені різні типи лісових насаджень. В ході проведення експедиції було вивчено видове різноманіття царства Гриби на території Парку, а також зафіковано місця зростання двох видів грибів із Червоної книги України – моховик паразитний – *Boletus parasiticus* Bull. та грифола листувата – *Grifola frondosa* (Dicks.) Gray. Також науковцями були відібрані біологічні зразки для подальшого їх дослідження.

Загалом, станом на сьогодні, у списках видів НПП «Мале Полісся», що потребують охорони на національному, міжнародному та регіональному рівнях наведено 23 види рослин, 56 видів тварин та 2 види грибів ЧКУ; 6 видів рослин Додатку II СITEC; 128 видів тварин із додатків Бернської конвенції; 15 видів тварин із Європейського червоного списку; 41 вид рослин та 54 види тварин, які є рідкісними на території Хмельниччини.

Матеріали та звіти усіх досліджень будуть використані при написанні четвертого тому «Літопису природи» НПП «Мале Полісся» за 2018 рік із збереженням авторських прав.

2.3. На базі НПП «Мале Полісся» в рамках угоди на проведення практики студентів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (м. Кам'янець-Подільський) у 2018 році виробничу науково-дослідну практику пройшла магістрантка ІІ-го курсу Кратасюк Наталія Вікторівна.

Також переддипломну практику проходила студентка IV-го курсу кафедри екології, технології захисту навколошнього середовища та лісового господарства навчально-наукового інституту агроекології та землеустрою Національного університету водного господарства та природокористування Кузьмук Яна Василівна.

Звіти з практик із збереженням авторства буде використано при написанні 4-го тому Літопису природи.

2.4. Відомості про видання наукових робіт:

1) Протягом 2018 року співробітниками НПП «Мале Полісся» здано до друку 11 наукових статей та тез. Матеріали публікуються за рахунок авторів.

2) У 2018 році вийшло друком 11 публікацій:

Krzysztof Wojciechowski, Белінська М.М., Сасюк А.В., Більовський О.А. Національному природному парку «Мале Полісся» – 5 років: здобутки та перспективи діяльності // Збірник наукових праць за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Досвід та перспективи розвитку об'єктів природно-заповідного фонду Хмельниччини, до 5-ї річниці Національного природного парку «Мале Полісся» (м. Славута, 23-25 травня 2018 року) / [Відповід. Редактори: пров.н.с. Белінська М.М., д.б.н., проф. Якубенко Б.Є., к.б.н., проф. Матвеєв М.Д.]. – Друкарня ТОВ «Каліграф», 2018. – С. 9 – 14.

Флористичне і ценотичне різноманіття у відновленні, охороні та збереженні рослинного світу : монографія / Колектив авторів за заг. ред. С.М. Ніколаєнка. – Київ : Видавництво Ліра-К, 2018. – 476 с.

Белінська М.М., Якубенко Б.Є. Загальні аспекти флористичного складу НПП «Мале Полісся» // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Флористичне і ценотичне різноманіття у відновленні, збереження та охороні рослинного світу» 23-25 квітня 2018 р. – Київ : Видавництво Ліра-К, 2018. – 200 с.

Белінська М.М., Якубенко Б.Є. Регіонально рідкісні рослини Хмельниччини у флорі НПП «Мале Полісся» // Збірник наукових праць за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Досвід та перспективи розвитку об'єктів природно-заповідного фонду Хмельниччини, до 5-ї річниці Національного природного парку «Мале Полісся» (м. Славута, 23-25 травня 2018 року) / [Відповід. Редактори: пров.н.с. Белінська М.М., д.б.н., проф. Якубенко Б.Є., к.б.н., проф. Матвеєв М.Д.]. – Друкарня ТОВ «Каліграф», 2018. – С. 77 – 79.

Чурілов А.М., Белінська М.М., Меженний В.О. Особливості місцезростань ценопопуляції *Platanthera bifolia* (L.) Rich. на території НПП «Мале Полісся», їх роль у збереженні виду в регіоні // Збірник наукових праць за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Досвід та перспективи розвитку об'єктів природно-заповідного фонду Хмельниччини, до 5-ї річниці Національного природного парку «Мале Полісся» (м. Славута, 23-25 травня 2018 року) / [Відповід. Редактори: пров.н.с. Белінська М.М., д.б.н., проф. Якубенко Б.Є., к.б.н., проф. Матвеєв М.Д.]. – Друкарня ТОВ «Каліграф», 2018. – С. 95 – 98.

Белінська М.М., Якубенко Б.Є. Найпоширеніші інвазійні види рослин у флорі НПП «Мале Полісся» / Збірник наукових праць за матеріалами міжнародної науково-практичної конференції «Подільські читання. Епоха природничих досліджень Поділля: історія, теорія, практика [Електронне видання]», м. Кам'янець-Подільський, 9–11 жовтня, 2018 р., К-ПНУ ім. Івана Огієнка, 2018. С. 91 – 95.

Кратасюк Н.В., Тараканенко М.О. Дослідження фауни Odonata на території Національного природного парку «Мале Полісся» // Подільські читання. Епоха природничих досліджень Поділля: історія, теорія, практика [Електронне видання] / Збірник наукових праць за матеріалами міжнародної науково-практичної конференції, м. Кам'янець-Подільський, 9-11 жовтня, 2018 р., К-ПНУ ім. Івана Огієнка, 2018. – 516 с.

Кратасюк Н.В. Фауна Odonata на території Національного природного парку «Мале Полісся» // Збірник наукових праць за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Досвід та перспективи розвитку об'єктів природно-заповідного фонду Хмельниччини», до 5-ї річниці Національного природного парку «Мале Полісся» (м. Славута, 23-25 травня, 2018 року) / [Відповід. Редактори: пров.н.с. Белінська М.М., д.б.н., проф. Якубенко Б.Є., к.б.н., проф. Матвеєв М.Д.] Друкарня ТОВ «Каліграф» 2018. – С. 132 – 134.

Конченко В.І. Перспективи розвитку екологічного туризму в НПП «Мале Полісся» // Збірник наукових праць за матеріалами Всеукраїнської науково-

практичної конференції з міжнародною участю «Досвід та перспективи розвитку об'єктів природно-заповідного фонду Хмельниччини», до 5-ї річниці Національного природного парку «Мале Полісся» (м. Славута, 23-25 травня, 2018 року) / [Відповід. Редактори: пров.н.с. Белінська М.М, д.б.н., проф. Якубенко Б.Є., к.б.н., проф. Матвеєв М.Д.] Друкарня ТОВ «Каліграф» 2018. – С. 228 – 230.

Лукащук Ю.О. Екологічне виховання – невід'ємна складова навчально-виховної роботи у формуванні особистості підростаючого покоління // Збірник наукових праць за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Досвід та перспективи розвитку об'єктів природно-заповідного фонду Хмельниччини», до 5-ї річниці Національного природного парку «Мале Полісся» (м. Славута, 23-25 травня, 2018 року) / [Відповід. Редактори: пров.н.с. Белінська М.М, д.б.н., проф. Якубенко Б.Є., к.б.н., проф. Матвеєв М.Д.] Друкарня ТОВ «Каліграф» 2018. – С. 253 – 257.

Мнюю О.В., Сопушинський І.М. Характеристика чорновільхових деревостанів у східній частині Малого Полісся // Збірник наукових праць за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Досвід та перспективи розвитку об'єктів природно-заповідного фонду Хмельниччини», до 5-ї річниці Національного природного парку «Мале Полісся» (м. Славута, 23-25 травня, 2018 року) / [Відповід. Редактори: пров.н.с. Белінська М.М, д.б.н., проф. Якубенко Б.Є., к.б.н., проф. Матвеєв М.Д.] Друкарня ТОВ «Каліграф» 2018. – С. 138 – 141.

3) Найбільшу кількість робіт опублікувала Цибуля Марина Миколаївна, провідний науковий співробітник НПП «Мале Полісся», стаж наукової роботи 3 роки 3 місяці.

4) Сасюк Андрій Володимирович, директор НПП «Мале Полісся» здійснює дисертаційне дослідження за темою: «Формування підліскового ярусу в лісостанах Шепетівського Полісся та його екосистемна роль (лісівничо-екологічне значення)».

Цибуля Марина Миколаївна, провідний науковий співробітник НПП «Мале Полісся» здійснює дисертаційне дослідження за темою: «Флористичне і ценотичне фіторізноманіття національного природного парку «Мале Полісся»: структура, оцінка декоративності, фітоценодизайн».

Мнюю Олександр Вікторович, старший науковий співробітник НПП «Мале Полісся» здійснює дисертаційне дослідження за темою: «Якість деревини вільхи чорної (*Alnus glutinosa*) в умовах Малого Полісся».

Кратасюк Наталія Вікторівна, старший науковий співробітник НПП «Мале Полісся» працює над написанням магістерської роботи «Фауна *Odonata* в умовах НПП «Мале Полісся»».

2.6. Наукові співробітники НПП «Мале Полісся» Кратасюк Н.В. та Цибуля М.М. взяли участь у роботі круглого столу з проблемних питань збереження водно-болотних угідь (2 лютого, НПП «Подільські Товтри»).

Працівники Парку (М.М. Цибуля та Н.В. Кратасюк) взяли участь у Регіональному круглому столі «Водно-болотні угіддя Малого Полісся для збалансованого розвитку населених пунктів», присвяченому Міжнародному дню водно-болотних угідь, де була представлена доповідь «Національний природний

парк «Мале Полісся» як осередок збереження болотних екосистем Хмельниччини» (5 лютого, Нетішинський міський краєзнавчий музей).

Провідний науковий співробітник Цибуля М.М. взяла участь у роботі семінару «Організація участі учнів і юннатів закладів освіти області в масових еколого-натуралістичних заходах», приурочений 100-річчю позашкільної освіти України», де представила доповідь на тему «Організація та проведення екоосвітніх заходів НПП «Мале Полісся» із залученням учнівської молоді». У ході доповіді розповіла про напрямки діяльності НПП «Мале Полісся», про особливості організації та проведення співробітниками Парку природоохоронних, еколого-освітніх заходів із залученням учнівської молоді регіону. (28 лютого, Хмельницький обласний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді)

Фахівець з екологічної освіти Лукащук Ю.О. взяв участь у Всеукраїнській науково-практичній конференції «Відтворимо ліси разом», де виступив з доповіддю «Лісові екосистеми НПП «Мале Полісся» – як потужна база розвитку для підростаючого покоління майбутніх лісівників». (15-16 березня, м. Київ)

Наукові співробітники Цибуля М.М. та Кратасюк Н.В. взяли участь у роботі XVIII Всеукраїнської студентської орнітологічної школи-семінару «Орнітофауна та методи її дослідження», яку організували та провели науковці Західноукраїнського орнітологічного товариства, природничого факультету Кам'янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка та НПП "Подільські Товтри", де мали змогу удосконалити навички з обліку птахів на лінійних маршрутах, прижиттєвого дослідження живлення птахів, а також методики опису біотопів і таксидермії. (23-27 квітня, Кадиївецьке лісництво ДП «Кам'янець-Подільське лісове господарство»)

Працівники Парку (Сасюк А.В., Цибуля М.М., Кратасюк М.М., Лукащук Ю.О.) взяли участь в організації та проведенні обласного семінару-практикуму керівників учнівських лісництв «Організація практичної діяльності учнівських лісництв держлігоспами та закладами освіти». У підсумках роботи семінару, НПП «Мале Полісся» було нагороджено грамотою за сумлінну працю і вагомий особистий внесок в екологічну освіту й виховання підростаючого покоління та з нагоди відзначення 100-річчя позашкільної освіти в Україні від Міністерства освіти і науки України, Інституту проблем виховання НАПН України й Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді. (22 травня, учнівські лісництва Державного підприємства «Шепетівський лісове господарство», Національний природний парк «Мале Полісся»)

Співробітники НПП «Мале Полісся» Мнюх О.В. та Лукашук Ю.О. взяли участь у науково-методичному семінарі «ГІС та заповідні території», де учасники ділилися своїм досвідом, напрацюваннями та планами на майбутнє з використання ГІС технологій в природозаповідній справі, а також проводили майстер-класи з використання програмного забезпечення QGis, NextGIS Mobile, Maxent, Formbuilder ArcGIS Onlin та інші та з побудови ортофотопланів місцевості за допомогою квадрокоптера DJI Phantom. (29 червня-2 липня, Національний природний парк «Слобожанський»)

На черговій сесії Ізяславської районної ради, для представників місцевої влади: депутатів та голів селищних рад району, головний лісничий НПП «Мале

Полісся» Більовський О.А. представив доповідь про діяльність Парку, як природоохоронної та науково-дослідної установи. (9 серпня, м. Ізяслав)

23-25 травня 2018 року колективом Національного природного парку «Мале Полісся» проведено свою першу Всеукраїнську науково-практичну конференцію з міжнародною участю «Досвід та перспективи розвитку об'єктів природно-заповідного фонду Хмельниччини», що була присвячена до 5-ї річниці Національного природного парку «Мале Полісся».

Співорганізаторами Конференції виступали: Державне агентство лісових ресурсів України, Хмельницьке обласне управління лісового та мисливського господарства, Національний природний парк «Мале Полісся», Навчально-науковий інститут лісового і садово-паркового господарства Національного університету біоресурсів і природокористування України, Природничий факультет Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Хмельницький національний університет, Національний природний парк «Подільські Товтри», Громадська організація «Товариство подільських природодослідників та природолюбів», Хмельницька обласна громадська організація «Подільське екологічне товариство».

Загалом, для участі у Всеукраїнській науково-практичній конференції з міжнародною участю зареєструвалося 112 очних та заочних учасників, що представляли 3 науково-дослідні установи та організації України, 14 вищих навчальних закладів України, 3 загально-освітні навчальні заклади України, 15 установ природно-заповідного фонду України та Адміністрацію Люблінських ландшафтних парків (Польща), 2 природоохоронні громадські організації.

У роботі Конференції взяли участь понад 40 учасників: представники Адміністрації Люблінських ландшафтних парків (Krzysztof Wojciechowski) представники Хмельницького обласного управління лісового та мисливського господарства (Золотий П.С.), представники місцевої влади (Шлегель С.В., Мельник О.В., Сидор В.Б.), представники установ ПЗФ (НПП «Північне Поділля», Кременецький ботанічний сад, НПП «Кременецькі гори», НПП «Подільські Товтри», НПП «Дермансько-Острозький»), представники ВНЗ (Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, Хмельницький національний університет, ННЦ «Інститут біології та медицини КНУ ім. Т. Шевченка, Білоцерківський національний аграрний університет), представники Голосківської ЗОШ І-ІІІ ст. та Славутської ЗОШ І-ІІІ ст. №1 та інші.

Під час роботи Конференції були проведені пленарне та секційні засідання, а також екскурсія для учасників по екологічній стежці «Перлина Славутчини», що знаходиться на території гідрологічного заказника місцевого значення «Голубе озеро» (територія НПП «Мале Полісся»).

Працівники Парку, А.В. Сасюк, О.А. Більовський, та Н.В. Кратасюк, взяли участь у програмі «Діловий полудень» на радіо «Поділля-Цент». У прямому ефірі було обговорено ряд актуальних питань: особливості природних умов та проведення наукових досліджень на території НПП; проблеми всихання соснових насаджень та методи боротьби з ними; унікальність природних екосистем Парку та зміни, які відбуваються в них під впливом різноманітних чинників. (22 серпня, м. Хмельницький)

Директор НПП «Мале Полісся» Сасюк А.В. і старший науковий співробітник Кратасюк Н.В взяли участь у XXXI агропромисловій виставці «Агро Поділля-2018», яка проходила на території ТСЦ «Поділля», де у складі лісівничих експозицій Хмельницького обласного управління лісового та мисливського господарства був презентований і НПП «Мале Полісся». (15 вересня, м. Хмельницький)

Старший науковий співробітник НПП «Мале Полісся», Кратасюк Н.В. взяла участь у Міжнародній науково-практичній конференції: «Подільські читання. Епоха природничих досліджень Поділля: історія, теорія, практика», яка проходила на базі Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, виступила з доповіддю «Дослідження фауни Odonata на території Національного природного парку «Мале Полісся» (9-11 жовтня, м. Кам'янець-Подільський)

Працівники Національного природного парку «Мале Полісся», Лукащук Ю.О. та Мнюх О.В., прийняли участь у тренінгу для тренерів на тему: «Методика і практика роботи з дорослою аудиторією» для працівників установ природоохоронного фонду України. Працівниками була розроблена мобільна карта території НПП «Мале Полісся» для пристройів на операційній системі Андроїд. Карта дозволяє точно визначати поточне місце знаходження користувача, і показує його в реальному часі на карті, яка знаходитьться на телефоні, програмне забезпечення не потребує доступу до інтернету, тобто навіть, якщо немає мережі, то дана система всеодно буде функціонувати. За основу карти було взято Плани майстерських дільниць що увійшли до складу Парку, що в свою чергу дає також можливість зорієнтуватися на місцевості, одразу в польових умовах визначити квартал виділ де перебуває в даний момент користувач. Зафіксувати точкою GPS, будь яке місце яке зацікавило працівників, і в подальшому перенесення його на стаціонарну карту Парку, тобто знахідки червонокнижних видів рослин, тварин, та ін. (20-23 листопада, м. Львів)

2.7. Співробітниками НПП «Мале Полісся» здійснюються поповнення фондів наукових матеріалів (поповнення колекційних матеріалів, гербарію, ценотек, фототек).

3. Відомості про здійснені науково-технічні заходи.

3.1. На території НПП «Мале Полісся» відсутні стаціонари, гідрометеостанції, гідропости, станції фонового моніторингу тощо, у зв'язку з цим основні метеорологічні показники за 2018 рік використовуються з сайту прогнозу погоди за посиланням: <http://tp5.ua/> (м. Ізяслав, Хмельницька обл.).

3.2. З метою дослідження природного розвитку екосистем та спостереження за змінами, що відбуваються у навколишньому середовищі, екосистемах, популяціях співробітниками НПП «Мале Полісся» у 2016-2018 рр. проводилася робота із закладання постійних пробних площ на території Парку. Вони були нанесені на картографічні матеріали НПП, для площ були оформлені паспорти та присвоєні номери.

Загалом, з метою дослідження рослинного світу території НПП «Мале Полісся», працівниками Парку здійснені роботи із фіксації на місцевості 30 ботанічних та лісівничих постійних пробних площ. Зокрема, на території

гідрологічного заказника загальнодержавного значення «Теребіжі», де закладені постійні пробні площини проводились активні дослідження та спостереження за популяцією реліктового виду Червоної книги України – осоки богемської – *Carex bohemica* Schreb., а на території Михельського лісництва, де закладені постійні пробні площини ведуться дослідження й спостереження за популяцією реліктового виду ЧКУ – зелениці сплюснутої – *Lycopodium complanatum* (L.) Holub.

У 2018 році науковими співробітниками НПП «Мале Полісся» активно здійснювався моніторинг видового різноманіття та інвентаризація ентомофуни, зокрема одонатофауни. Матеріалом для попереднього встановлення видового складу бабок НПП слугували літературні джерела, а також власні збори та спостереження за представниками ряду *Odonata* на території Парку, що тривали у період з третьої декади квітня по другу декаду вересня 2018 року. В рамках досліджень було обстежено, комплексну пам'ятку природи загальнодержавного значення «Озеро Святе», гідрологічний заказник місцевого значення «Голубе озеро» та декілька ділянок на річці Горинь, що межують з територією НПП у Славутському районі. Загалом було відібрано 12 проб, з яких виготовлено 21 постійний препарат для формування ентомологічних колекцій. Збір імаго, їх фіксація та систематична обробка проводилася за загальноприйнятими методиками.

Під час обстеження чергового обстеження території НПП «Мале Полісся» на одній з ділянок лісництва «Теребіжі» ДП «Славутське лісове господарство», що входить до складу НПП «Мале Полісся» без вилучення, співробітники Парку виявили нові місця зростання рідкісних видів: плауна колючого – *Lycopodium annotinum* L. та зелениці сплющеної – *Diphasiastrum complanatum* L. Також було виявлено ще одне місцезростання рослини занесеної до переліку регіонально рідкісних рослин Хмельницької області – плауна булавовидного – *Lycopodium clavatum* L. Окрім того, було виявлено нове місцезростання одного із найбільш рідкісних видів української флори, червонокнижного виду – осоки богемської – *Carex bohemica* Schreb. (Кв. 65, вид. 4, «Теребіжі»)

Місця знахідок рідкісних видів зафіксовані точками GPS та нанесені на карту НПП «Мале Полісся».

За період діяльності Парку, його працівниками здійснюється моніторинг та дослідження рослинного й тваринного світу, з метою інвентаризації флори і фауни; знаходяться нові види рослин та тварин, що потребують охорони, їх нові місця поширення. Усі місця поширення рідкісних видів флори та фауни фіксуються точками GPS та наносяться на карту НПП «Мале Полісся».

5. Протягом 2018 року НПП «Мале Полісся» проведено дві науково-технічні ради: 18 травня та 14 грудня.

Погоджено рішенням Науково-технічної ради НПП «Мале Полісся» від 14 грудня 2018 року.

Директор

А.В. Сасюк

Старший науковий співробітник

Н.В. Кратасюк

Назва установи	Кількість посад наукових співробітників /реально працюючих	Кількість наукових публікацій, загальна/виданнях ВАК	Кількість сторінок Літопису природи	Кількість постійних пробних площ	Число видів флори, загальна/судинних рослин (за основними таксонами подати нижче) / число видів виявлених протягом 2018 року:	Число видів занесених у Червону книгу України	Число видів фауни, загальна/ссавців/птахів (за основними таксонами подати нижче) / число видів виявлених протягом 2018 року:	Число видів, занесена у Червону книгу України (поза програмою та виключаючи таксонами подати нижче) / число видів виявлених протягом 2018 року:	Кількість розроблених рекомендацій (коротко описати нижче)	Число видів, занесена у Червону книгу України (поза програмою та виключаючи таксонами подати нижче) / число видів виявлених протягом 2018 року:	Кількість наукових тем (проектів тощо) виконаних в Україні	Заходи спрямовані на відновлення популяцій диких видів, кількість (коротко описати нижче)	Фінансування наукової діяльності, сума витрачених коштів на заробітну платню
НПП «Мале Полісся»	3	11/0	238	30	819/782	23	-	56	5	-	-	-	-

Місце для коментарів та розширеної інформації

Місце для інформації про співробітників за схемою:

Бєлінська Марина Миколаївна, освіта повна вища, біолог, викладач біології, богословія, тел. 0977485206, ел.адреса: malepolisja@ukr.net
 Кратасюк Наталя Вікторівна, освіта повна вища, біолог, вчитель біології та екології, зоологія, тел. 0966284375, ел.адреса: malepolisja@ukr.net
 Мнюю Олександр Вікторович, освіта повна, спеціаліст з лісового господарства, деревинознавство, тел. 0966907539, ел.адреса: malepolisja@ukr.net